

SCHENKINGEN

De notaris luistert, geeft raad en tekent mee

KONINKLIJKE FEDERATIE

VAN HET BELGISCH NOTARIAAT

SCHENKINGEN

De notaris luistert, geeft raad en tekent mee

KONINKLIJKE FEDERATIE

VAN HET BELGISCH NOTARIAAT

Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat
Nederlandstalige Gemeenschapsraad
Verantwoordelijke uitgever: L. Eeman
Bergstraat 30/34
1000 Brussel
2010
D/2010/1928/1
Mei 2010
<http://www.notaris.be>

INHOUDSTAFEL

Algemeen	3
Inleiding.....	4
• Schenken in Vlaanderen en Brussel	4
Burgerrechtelijke invalshoek.....	5
• Wat is een schenking.....	5
• Wie kan schenken en krijgen	7
• Schenking via notaris.....	9
• Alternatieve schenkingstechnieken	10
• Schenken met voorwaarden.....	13
• Schenking en huwelijk	17
• Wat als de begiftigde sterft voor de schenker.....	18
• Schenking en erfenis.....	19
De schenking en de fiscus.....	23
• Schenkingsrechten	23
• Schenkingstarieven	24
• Verlaagde gunsttarieven	30
• Belastbare grondslag.....	37
• Progressievoorbehoud	38
• Successierechten	40

ALGEMEEN

In onze steeds complexer wordende maatschappij wil de notaris u een helpende hand reiken.

Veel pijnlijke situaties kunt u voorkomen door tijdig zijn of haar advies in te winnen.

Het behoort trouwens tot de taak van de notaris u te informeren en u onpartijdig te adviseren.

Een eerste oriëntatiegesprek zal meestal gratis zijn. Indien er een grondige dossierstudie nodig is, maakt u best vooraf een duidelijke afspraak over de vergoedingen.

Een notaris mag de vergoeding voor zijn diensten niet vrij vaststellen, maar moet een tarief eerbiedigen dat in de meeste gevallen bij wet is vastgesteld.

Elk jaar gaan meer dan 2 miljoen cliënten bij de notaris langs voor advies en het verlijden van akten. In België zijn momenteel +/- 1.421 notarissen actief in +/- 1.183 notariskantoren, waaronder 217 associaties die samen 462 notarissen groeperen. Zij zijn verenigd in de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat.

U vindt alle contactgegevens van de notariskantoren (incl. e-mail) in het adresboek op onze website www.notaris.be

De wetten veranderen snel. Misschien is er reeds een aangepaste versie van deze brochure te vinden op onze website.

BURGERRECHTELIJKE INVALSHOEK

● WAT IS EEN SCHENKING ●

VRIJGEVIGHEID

Er kan maar sprake zijn van een schenking als hij die geeft (de schenker) het inzicht heeft om iemand anders (de begiftigde) te begunstigen. Er moet dus een uitdrukkelijke vrijgevigheidsgedachte aan de basis liggen. In het juridisch jargon noemt men dit de vereiste van de “animus donandi”. Wie zich op een schenking beroept, zal het bestaan ervan moeten aantonen. Vrijgevigheid wordt nooit vermoed aanwezig te zijn.

DADELIJKE VERARMING

Een schenking veronderstelt tevens dat een element uit het vermogen van de schenker wordt overgedragen naar het vermogen van de begiftigde. Langs de zijde van de schenker moet er een dadelijke verarming zijn die in hoofde van de begiftigde tot een verrijking aanleiding geeft.

Onderscheid met testament

Een schenking verschilt op dit vlak grondig van het testament. Wie tot vermogensplanning overgaat, moet zich hiervan goed bewust zijn. Een schenking heeft per definitie een onmiddellijk effect. Wat men schenkt, is men kwijt. Men kan er niet meer over beschikken.

Dit nadeel kan deels ondervangen worden door te schenken met voorbehoud van vruchtgebruik. Maar zelfs dan moet men beseffen dat men de eigendom kwijt is. Bij een testament liggen de zaken anders. Wie een testament maakt, blijft op zijn goederen zitten. Een testament heeft immers geen dadelijk effect, maar heeft pas uitwerking bij de dood van de testamentmaker. Tot zolang blijft hij heer en meester van zijn goederen.

EENS GEGEVEN, ALTIJD GEGEVEN

Een ander zeer belangrijk kenmerk van de schenking is haar onherroepelijk karakter. Eens een schenking gedaan kan men er in

principe niet meer op terugkomen. Wie schenkt moet dit dus weloverwogen en na rijp beraad doen. Er is geen weg terug. Ook hierin verschilt de schenking van het testament. Een testament is immers steeds herroepbaar.

Uitzonderingen

Op de principiële onherroepelijkheid van de schenking bestaan wel een aantal uitzonderingen.

- Tussen echtgenoten

Schenken tussen echtgenoten zijn steeds eenzijdig herroepbaar door de schenker, tenzij ze in het huwelijkscontract of n.a.v. een wijziging van het huwelijkscontract plaatsvonden.

- Ondankbaarheid

De onherroepelijkheid van een schenking geldt ook niet ten aanzien van een begiftigde die zich achteraf ondankbaar opstelt.

Opgelet: er moeten zich dan wel zwaarwichtige feiten voordoen.

- Niet vervulling van voorwaarden

Wanneer de schenker aan de begiftigde in de schenking bepaalde voorwaarden oplegt (zie verder, schenking onder last) en de begiftigde deze achteraf niet nakomt, dan kan dit eveneens een reden zijn voor de schenker om de schenking te herroepen.

EEN CONTRACT

Een schenking is geen eenzijdig gebeuren van de schenker alleen. Het is een contract en vergt dus de medewerking van minstens één andere contractspartij, de begiftigde. Deze laatste moet de schenking daarom uitdrukkelijk aanvaarden, en wel tijdens het leven van de schenker.

SCHENKING ONDER LAST

De schenker kan aan de schenking bepaalde voorwaarden koppelen. Men spreekt dan van een schenking onder last. Dergelijke last kan bv. bestaan in de verplichting voor de begiftigde om een bepaalde som geld aan een andere persoon te overhandigen. Dit biedt in bepaalde gevallen de mogelijkheid bij schenkingen de gelijkheid onder de

overigens ook voor de wettelijke samenwoner die een verklaring van samenwoning heeft afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gezamenlijke woonplaats. Een gehuwd persoon kan bovendien ook enkel die schenkingen doen die de belangen van het gezin niet in gevaar brengen.

- Wie gehuwd is onder een stelsel van gemeenschap van goederen en goederen wenst te schenken die behoren tot de huwelijksgemeenschap, heeft ook steeds de instemming van zijn huwelijkspartner nodig.
- Sommige echtparen hebben in hun huwelijkscontract - met de bedoeling om mekaar maximaal te bevoordelen bij een later overlijden - een zgn. contractuele erfstelling opgenomen, d.i. een wederzijdse gift in mekaars voordeel van de toekomstige goederen die hun erfenis zullen uitmaken. In dat geval kan men tijdens zijn leven de goederen die er het voorwerp van uitmaken niet langer rechtsgeldig wegschenken aan derden (bv. aan de kinderen). Wenst men dit toch te doen, dan zal via de notaris het huwelijkscontract voorafgaand aan de schenking moeten worden aangepast.

BEKWAAMHEID VAN DE BEGIFTIGDE

- Ook de begiftigde moet juridisch bekwaam zijn om te ontvangen. Schenken aan een minderjarige is mogelijk. Of het in alle omstandigheden opportuun is dit te doen, is uiteraard een andere zaak. Een minderjarige is handelingsonbekwaam. Iemand anders moet dus in zijn plaats de schenking aanvaarden. Gebeurt de schenking door de beide ouders samen dan kunnen de grootouders in naam van de minderjarige aanvaarden. Gebeurt de schenking door slechts één van de ouders dan kan de andere ouder de schenking voor rekening van het minderjarig kind aanvaarden. Gebeurt de schenking door een derde (en zijn beide ouders van de minderjarige of is één van hen nog in leven) dan kan één van de ouders namens het kind de schenking aanvaarden. Gebeurt de schenking door een derde en zijn de beide ouders van het minderjarig kind overleden dan is de voogdij opengefallen en moet

Een gouden raad ...

Wanneer u overweegt één van de onderstaande schenkingstechnieken toe te passen, is het raadzaam dit vooraf even met uw notaris te bespreken. Het gaat soms immers om zeer complexe methoden, zodat de kleinste misstap aanleiding kan geven tot latere juridische betwistingen of fiscaal onheil!

DE HANDGIFT

- Een handgift is een vormvrije schenking die geldig tot stand komt door de materiële overhandiging van het geschonken goed door de schenker aan de begiftigde.
- Let op: omdat voor dit type van schenking de materiële overdracht zo cruciaal is, kunnen enkel bepaalde goederen het voorwerp van een handgift uitmaken.

Komen hiervoor in aanmerking: cash geld, effecten aan toonder, meubilair, juwelen, kunstvoorwerpen, ... m.a.w. enkel welbepaalde materiële roerende goederen of goederen waarvan het recht in de titel is geïncorporeerd (bv. een cheque aan toonder). Zo kunnen bv. aandelen op naam van een BVBA, NV of CVBA nooit het voorwerp van een handgift uitmaken. Aandelen aan toonder van een NV wel, op voorwaarde uiteraard dat ze ook effectief gedrukt zijn.

- Strikt gezien is de opmaak van een schriftelijk document niet noodzakelijk bij handgift.

Deze komt immers juridisch perfect rechtsgeldig tot stand door de loutere materiële overhandiging. In de praktijk is het echter wel aan te raden om een geschreven bewijs van de handgift te creëren. Zeer frequent worden immers voor onze rechtbanken jarenlange juridische gevechten gevoerd omdat erfgenamen zich - na de dood van de schenker - keren tot de begunstigde van de handgift uitgaande van de veronderstelling dat deze laatste de goederen niet geschonken heeft gekregen, maar wel op sluijke, onrechtmatige wijze afhandig heeft gemaakt van de overledene tijdens zijn leven. Om dit te vermijden is het raadzaam toch een geschreven document van de handgift op te stellen. Uw notaris kan u hierbij helpen!

Opmaak van een geschrift ook fiscaal van belang

De opmaak van geschreven handgiftdocumenten kan ook vanuit fiscaal oogpunt zijn belang hebben. Het kan toelaten te bewijzen dat de handgift meer dan 3 jaar voor het overlijden plaatsvond, waardoor men geen successierechten moet betalen. (zie verder "de belastingvrije schenking binnen 3 jaar voor overlijden") Bovendien kunnen de handgiftdocumenten bij een plotse ziekte van de schenker binnen de 3 jaar na de handgift gebruikt worden om nog snel de lage schenkingsrechten op roerende goederen te vereffenen en zo uit de hogere successietarieven te blijven (zie verder "de schenkingsrechten").

DE VERMOMDE SCHENKING

- Een vermomde schenking is een schenking die wordt verwezenlijkt onder de vorm van een ander contract dat niet weergeeft wat de ware bedoelingen van de partijen zijn. Een andere contractvorm wordt als het ware als masker naar de buitenwereld toe gebruikt om een schenking die er achter schuil gaat te vermommen. In het geheim spreken de contractspartijen onder mekaar af dat ze in werkelijkheid een schenking beogen, maar de buitenwereld ziet iets totaal anders.
- Men voelt zo aan dat dergelijke technieken in de grijze zone balanceren van wat mag en niet mag. Bedrog en veinzing zijn hier nooit ver af. De notaris kan hieraan uiteraard zijn medewerking niet verlenen. Het is aan te raden in de praktijk geen gebruik te maken van de techniek van de vermomde schenking, want het kan achteraf zuur opbreken en tot juridische conflicten aanleiding geven.

DE ONRECHTSTREEKSE SCHENKING

- Bij een onrechtstreekse schenking gaat de schenker zich ook van een ander soort contract bedienen dan een openlijke schenking, waardoor er zich een verschuiving voordoet van het vermogen van de schenker naar dat van de begiftigde, zonder dat echter de zaken naar de buitenwereld toe anders voorgesteld worden dan ze in werkelijkheid zijn. Men zal daarbij gebruik maken van een neutrale en autonome rechtsfiguur, waarmee bedoeld wordt een handeling

organiseren m.b.t. de weggeschonken goederen. Anderen willen de begiftigde beschermen tegen zichzelf (bv. verspilzucht).

- Bij het uitwerken van schenkingsvoorwaarden kan de notaris vele kanten op. Er is wel voor elk wat wils en schenkingen kunnen perfect op maat gemaakt worden.
- We beperken ons hieronder tot de bespreking van het voorbehoud van vruchtgebruik en het vervreemdingsverbod.

SCHENKING MET VOORBEHOUD VAN VRUCHTGEBRUIK

- Er wordt in de praktijk zeer frequent geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik.

De begiftigde ontvangt in dat geval het geschonken goed slechts in blote eigendom. Een notariële schenking kan perfect met voorbehoud van vruchtgebruik. Een handgift met voorbehoud van vruchtgebruik is niet mogelijk. Omtrent de mogelijkheid van een bankgift met voorbehoud van vruchtgebruik bestaat discussie waardoor men dit best vermijdt.

- Het vruchtgebruik blijft levenslang bij de schenker. Pas bij zijn dood voegt het zich automatisch bij de blote eigendom zodat de begiftigde op dat ogenblik volle eigenaar wordt.

Het uitdoven van het vruchtgebruik in hoofde van de schenker op het ogenblik van zijn overlijden geeft in principe geen aanleiding tot de heffing van successierechten. Hierop bestaan evenwel uitzonderingen.

- Welke voordelen biedt een voorbehoud van vruchtgebruik de schenker concreet?

De vruchtgebruiker heeft het recht om de zaak waarop het vruchtgebruik betrekking heeft te gebruiken en om er genot van te hebben. Hij of zij heeft eveneens het recht om er de vruchten van op te strijken, dit zijn bv. de huurinkomsten van een onroerend goed, interesten van spaartegoeden en kapitalen, dividenden en opbrengsten van aandelen en effectenportefeuilles, enz. Schenken met voorbehoud van vruchtgebruik laat de schenker dus toe een zeker inkomstenbehoud te organiseren.

- De vruchtgebruiker beschikt tevens over een beheersrecht over de goederen waarop het vruchtgebruik slaat.
- De blote eigenaar is weliswaar eigenaar maar beschikt over een eigendomsrecht dat van zijn belangrijkste attributen is ontdaan (genot en gebruik). Hij kan de zaak - voorwerp van het vruchtgebruik - nog wel verkopen, wegschenken of in hypotheek geven (althans voorzover hem dat niet uitdrukkelijk in de schenkingsakte verboden is). Hij kan dit echter alleen doen voor wat de blote eigendom betreft. Komt de zaak dus in handen van een ander persoon ingevolge verkoop of schenking dan moet die andere persoon, de nieuwe blote eigenaar, het vruchtgebruik verder dulden en respecteren tot dit afloopt. Volle eigendom kan maar verkocht of geschonken worden door de blote eigenaar mits toestemming van de vruchtgebruiker. De vruchtgebruiker moet dan zijn vruchtgebruik mee verkopen of wegschenken (tenminste als hij dat wil).
 - Vruchtgebruik kan voorbehouden worden zowel bij schenking van roerende goederen (effecten, een spaarboekje, meubilair, een boot, een wagen, een kunstverzameling) als bij schenking van onroerende goederen (huizen, appartementen, gronden enz.).
 - Kan schenken met voorbehoud van vruchtgebruik ook resulteren in het behoud van controle? Dit is automatisch voor een stuk reeds zo door het feit dat de vruchtgebruiker over een beheersrecht beschikt (zie hoger). Schenkt men bedrijfsaandelen (bv. van een NV of BVBA) dan kan mits een gepaste statutaire clausule via schenking met voorbehoud van vruchtgebruik op de geschonken aandelen ook het behoud van stemrecht over deze aandelen georganiseerd worden en zodoende de controle over het bedrijf zelf.

Opgelet: niet alle schenkingen kunnen met voorbehoud van vruchtgebruik plaatsvinden. Dit is perfect mogelijk wanneer er geschonken wordt ten overstaan van een notaris, dus bij notariële akte. Een handgift daarentegen, met voorbehoud van vruchtgebruik, is ongeldig!

SCHENKING MET VERVREEMDINGSVERBOD

- Wie vreest dat de begiftigde van een geldsom of van bepaalde waardevolle goederen het spreekwoordelijk “gat in de hand heeft” of door de onverwachte rijkdom naast zijn schoenen begint te lopen en onbezonnen uitgaven zal doen, kan een stok in de wielen steken door in de notariële schenkingsakte een vervreemdingsverbod in te lassen.
- Vermits door dergelijk verbod het principe van het vrij handelsverkeer van goederen op de helling wordt gezet, moet hierbij enige terughoudendheid aan de dag gelegd worden. Daarom duldt onze rechtspraak dergelijk vervreemdingsverbod enkel als twee voorwaarden gerespecteerd worden:
 - * het moet beperkt zijn in de tijd en
 - * het moet een rechtmatig belang dienen.
- Zo wordt aanvaard dat een vervreemdingsverbod dat ingebakken zit in een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik geldig is, omdat het beperkt is in de tijd, nl. het leven van de schenker en een rechtmatig belang dient, nl. het rustig genot van de schenker die niet plots geconfronteerd wenst te worden met een wildvreemde blote eigenaar.
- Ook een verbod tot vervreemden gekoppeld aan een schenking van familiesouvenirs lijkt aanvaard te worden.
- Wordt eveneens als een rechtmatig belang aanzien: de situatie waarbij een geschonken onroerend goed paalt aan een eigen erf van de schenker die het ongestoord bezit van dit laatste wenst te behouden. Ook dan is een in de tijd beperkt vervreemdingsverbod verdedigbaar.
- De eindtermijn van het vervreemdingsverbod koppelen aan het overlijden van de schenker wordt doorgaans als een correcte beperking in de tijd beschouwd. Omgekeerd echter zal het beding dat de onvervreemdbaarheid het hele leven lang van de begiftigde moet duren, niet geldig zijn.

● SCHENKING EN HUWELIJK ●

Nogal wat burgers maken zich zorgen over het lot van de aan hun gehuwd kind geschonken goederen wanneer het tot een echtscheiding met de schoonzoon of -dochter zou komen. Is deze vrees terecht?

- In principe valt de schenking aan het gehuwd kind in zijn/haar "eigen" vermogen en niet in de huwelijksgemeenschap, tenzij er uiteraard uitdrukkelijk geschonken is aan het kind en het schoonkind tegelijk (wat nagenoeg niet voorkomt in de praktijk, want fiscaal valt dit namelijk duur uit).
- Indien het kind gehuwd is onder het wettelijk stelsel dan is er in eerste instantie geen enkel probleem. De eigen goederen - waaronder dus de geschonken goederen - blijven behouden door de begiftigde in geval van echtscheiding. Is de begiftigde gehuwd onder algehele gemeenschap, dan liggen de zaken anders, want alles valt dan noodgedwongen in de gemeenschap bij ontstentenis aan eigen vermogens. Toch is het mogelijk een schenking te doen aan een persoon gehuwd onder algehele gemeenschap met uitdrukkelijk beding dat het goed hem eigen moet blijven.
- Er is evenmin een probleem wanneer de begiftigde gehuwd is onder scheiding van goederen in welk geval de schenking altijd in het eigen vermogen van het begiftigde kind zal terechtkomen bij gebrek aan enige huwelijksgemeenschap.

Waar wringt het schoentje dan?

- Het probleem zit hem in het feit dat het gehuwd begiftigde kind op een gegeven ogenblik kan beslissen een wijziging door te voeren van zijn/haar huwelijksregime en er bv. zou voor kunnen opteren om het geschonken goed in te brengen in de huwelijksgemeenschap of bv. over te schakelen van een scheiding van goederen naar een

gemeenschapstelsel met inbreng van het geschonken goed in de gemeenschap. N.a.v. een eventuele echtscheiding wordt dan in principe de huwelijksgemeenschap in helften verdeeld.

- Dit kan opgevangen worden door in de schenkingsakte een formeel verbod in te lassen tot latere inbreng in de huwelijksgemeenschap. Dergelijke zogenaamde uitsluitingsclausule wordt in het Belgisch recht aanvaard.
- Eigenlijk komt het neer op een vervreemdingsverbod onder afgezwakte vorm. Het verbod is hier niet beperkt in de tijd, maar eerder selectief van aard. Men focust op bepaalde personen (met name de schoonfamilie) aan wie niet mag overgedragen worden.

● WAT ALS DE BEGIFTIGDE STERFT VOOR DE SCHENKER ● ● ● ●

Je schenkt iets aan je kind en door ziekte of ongeval komt de begiftigde vóór jou te overlijden. Wat gebeurt er dan?

- De wetgever heeft met deze tragische mogelijkheid rekening gehouden en voorziet dan in het principe van de wettelijke terugkeer. In dat geval zijn het de ouders-schenkers, met uitsluiting van alle anderen, die de goederen die door hen zelf geschonken zijn aan hun kind dat zonder nakomeling is komen te vooroverlijden, zullen erven. Men noemt hen de “anomale erfopvolgers”. De geschonken goederen komen dus automatisch en krachtens de wet naar de ouders terug als het begiftigde kind voor de ouders overlijdt.
- Voorwaarde is wel dat het begiftigde kind zelf geen kinderen nalaat. Is dat wel het geval, dan blijft het door de ouders geschonken goed gewoon in de erfenis van het kind en zal het volgens de normale regels geërfd worden door de erfgenamen van het begiftigde kind (de kleinkinderen dus).
- Een belangrijk nadeel van de wettelijke terugkeer is dat de ouders die aldus het geschonken onroerend goed terugverwerven uit de erfenis van hun eigen kind hierop successierechten zullen moeten

Men kan immers op twee manieren aan een erfgenaam schenken: "buiten erfdeel" of "op voorschot van erfenis".

In ons recht bestaat een vermoeden dat iedere schenking op voorschot van erfenis is.

Wil men een schenking buiten erfdeel doen, dan moet men dit expliciet zeggen.

Noteer dat wanneer men schenkt aan een derde, d.i. een niet-erfgenaam, de schenking steeds buiten erfdeel is.

Doet de schenker een gift buiten erfdeel dan heeft hij de bedoeling om de begiftigde-erfgenaam reeds tijdens zijn leven en op definitieve wijze een extraatje te gunnen, bovenop het normaal erfdeel dat de begunstigde later bij het overlijden van de schenker nog zal optrekken. Dergelijke gift moet binnen de perken van het beschikbaar deel blijven en wordt daarop dan ook aangerekend. Het beschikbaar deel is het deel van het vermogen waarover de overledene vrij mag beschikken in het voordeel van wie hij wenst. De grootte varieert naargelang wie de erfgenamen zijn en met hoeveel ze zijn.

Is door de gift de reserve van de reservataire aangetast, dan moet inkorting plaatsvinden.

De reserve is het wettelijk erfdeel dat bepaalde in de wet opgesomde erfgenamen nooit kan ontnomen worden. Ook dit verschilt van geval tot geval. Informeer u hierover bij uw notaris.

Inkorting

De inkorting van een schenking gebeurt in principe in natura zodra een vordering daartoe door de benadeelde erfgenaam wordt ingesteld. De schenking wordt gekortwiekt ten belope van het deel dat het beschikbaar deel van de erfenis overtreft.

Om uit te maken of het beschikbaar deel is overtroffen (en de reserve dus is aangetast), zal worden overgegaan tot de samenstelling van de zogenaamde "fictieve massa", d.i. de som van alle erfgoederen die de overledene nog achterlaat, vermeerderd met alle schenkingen die hij tijdens zijn leven deed.

Juridisch betekent dit dat het eigendomsrecht van de begiftigde over het geschonken goed, geheel of gedeeltelijk, zal ontbonden worden. Op dit principe bestaan evenwel tal van uitzonderingen.

Het betreft gevallen waarbij de schenking intact blijft maar de begiftigde tot inkorting dient over te gaan via mindere ontvangst. De begiftigde van de schenking zal dan uit de rest van de goederen die nog in de erfenis aanwezig zijn minder optrekken.

Men kan ook een schenking doen als voorschot op het erfdeel. De schenker heeft dan niet het inzicht de begiftigde meer te geven dan zijn andere erfgenamen. Hij ziet de schenking louter als een voorschot op het erfdeel van de betrokken begunstigde. Schenkt hij op die manier, dan is het de wens van de schenker om de gelijkheid tussen al zijn erfgenamen te behouden. Alle erfgenamen zullen uiteindelijk een gelijk aandeel erven, maar de begiftigde krijgt op voorhand een welbepaald goed en heeft hiervan dus een soort vooruitgeschoven genotsrecht. Men wil de begiftigde in feite slechts een tijdelijk voordeel verschaffen. Het herstel van de gelijkheid onder de erfgenamen vindt bij dergelijke giften plaats op het moment van het overlijden van de schenker en meer bepaald door de techniek van de inbreng. Giften op voorschot van erfenis worden om die reden in principe niet aangerekend op het beschikbaar deel.

Inbreng

Inbreng betekent dat het geschonken goed moet terugkeren naar de erfmassa waar het onder de erfgenamen zal verdeeld worden. Alleen mede-erfgenamen kunnen van elkaar inbreng vorderen. De wijze waarop de inbreng concreet plaatsvindt, verschilt naar gelang de schenking onroerende dan wel roerende goederen tot voorwerp had.

De inbreng van onroerende goederen geschiedt in principe in natura. Het goed zelf wordt teruggegeven. Het komt terug vrij en onbelast van alle schulden en hypotheeken. Heeft de begiftigde het goed ondertussen zelf verkocht, dan moet de inbreng niet in natura gebeuren maar door mindere ontvangst. De waarde van het onroerend goed op het ogenblik van het opvallen van de nalatenschap is dan verschuldigd. Indien er in de nalatenschap voldoende onroerende

goederen zijn van gelijke aard, waarde en deugdelijkheid als het geschonkene, dan kan de inbreng eveneens door mindere ontvangst gebeuren.

Voor roerende goederen vindt de inbreng krachtens de wet altijd door minderneming of mindere ontvangst plaats. De begiftigde mag het goed dus behouden, maar de andere erfgenamen nemen vóór de verdeling van de erfenis daaruit andere goederen vooraf ter waarde van de schenking zodat alle erfgenamen terug op gelijke voet komen te staan. Men houdt hierbij rekening met de waarde van het geschonken roerend goed ten tijde van de schenking.

Het moge duidelijk zijn dat bij schenking van een onroerend goed de inbreng in natura een alles behalve praktische wijze van herstel van de gelijkheid onder de erfgenamen is.

Stel: vader schenkt zijn dochter Leen een perceel bouwgrond op voorschot van erfenis. Hij heeft daarnaast twee zonen: Filip en Pieter. Wanneer later bij het overlijden van vader dochter Leen, die inmiddels bv. gebouwd heeft op de grond, deze opnieuw zou moeten afstaan aan de nalatenschap om hem te delen met Filip en Pieter, dan is dat geen prettig vooruitzicht dat bovendien vaak door partijen niet eens gewild wordt. In de notariële praktijk wordt daarom doorgaans uitdrukkelijk in de schenkingsakte een clause toegevoegd waarbij wordt afgestapt van het principe van de inbreng in natura en deze vervangen wordt door het principe van de mindere ontvangst.

Men noemt dit een schenking met vrijstelling van inbreng in natura.

DE SCHENKING EN DE FISCUS

● SCHENKINGSRECHTEN ●

REGISTRATIEPLICHT

- De schenking van in België gelegen onroerende goederen dient steeds voor een notaris te gebeuren. De notaris is verplicht om de akte binnen de 15 dagen te laten registreren. Op dat ogenblik moet een belasting betaald worden, het schenkingsrecht genaamd. Dit is ook het geval indien u roerende goederen schenkt bij authentieke akte voor een Belgische notaris.
- Schenkt u roerende goederen en opteert u voor een alternatieve schenkingsvorm zoals een handgift, een vermomde of onrechtstreekse schenking dan is de registratie in België niet verplicht. Dergelijke alternatieve, belastingvrije schenking kan evenwel fiscaal nadelig uitdraaien op het vlak van de successierechten wanneer de schenker komt te overlijden binnen de 3 jaar na de schenking. Bovendien is het bij de toepassing van sommige van deze alternatieve technieken niet mogelijk om bepaalde modaliteiten (voorwaarden) aan de schenking te koppelen.

REGIONALE VERSCHILLEN

Sinds het politieke “Lambermont-akkoord” van enkele jaren terug zijn de gewesten (en niet langer de federale overheid) exclusief bevoegd geworden inzake schenkingsrechten.

Dit heeft tot gevolg dat het tarief van de schenkingsrechten verschillend is in het Vlaams, Brussels en Waals Gewest. Om te weten in welk geval welke fiscale regels en tarieven moeten toegepast worden, heeft de wetgever een zgn. localisatiecriterium uitgedokterd. Dit criterium bepaalt welk gewestelijk fiscaal regime toepasselijk is. Het wordt hier herhaald dat dit onderdeel van de brochure enkel betrekking heeft op schenkingen die belast worden in het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De (fiscale) woonplaats van de schenker is het enige relevante criterium. Althans zo de schenker een rijksinwoner is. (in België zijn gebruikelijke

woonplaats heeft)

Is de schenker een niet-rijksinwoner dan gelden andere regels.

Informeer u daarom bij uw notaris.

VOORBEELD

Jan woont in Brugge en schenkt zijn effectenportefeuille aan zijn zoon Bert.

De Vlaamse schenkingsrechten zijn van toepassing.

Of: Jeanne woont in Evere en schenkt haar appartement te Oostduinkerke aan haar neef Robert.

De Brusselse schenkingsrechten zijn van toepassing.

De plaats waar de notaris die de schenkingsakte zal tekenen, kantoor houdt, speelt geen enkele rol. De woonplaats van de begiftigde is evenmin van belang.

Ook de plaats van ligging van het geschonken roerend of onroerend goed is irrelevant.

De fiscale woonplaats van de schenker wordt beoordeeld in een tijds-kader van 5 jaar voorafgaand aan de schenking. Was de schenker in de 5 jaar voorafgaand de schenking woonachtig in meerdere gewesten, dan zal men kijken naar het gewest waar hij het langst gewoond heeft.

VOORBEELD

Herman doet een schenking. Hij woont op dat moment in Ukkel. In de 5 jaar voorafgaand aan de schenking was hij gedurende de 2 laatste jaren woonachtig in Ukkel (Brussels Gewest) en de voorgaande 3 jaren in Dilbeek (Vlaams Gewest).

De Vlaamse schenkingsrechten zijn op deze schenking van toepassing.

● SCHENKINGSTARIEVEN ●

TARIEF VLAAMS GEWEST

Sinds 1 januari 2004 worden in Vlaanderen verschillende schenkingstarieven gehanteerd voor de schenking van roerende en onroerende goederen.

Nieuw is ook dat vanaf die datum de schenkingen tussen samenwoners dezelfde schenkingstarieven genieten als deze tussen gehuwden.

Onder samenwoners worden zowel de wettelijke samenwoners verstaan (zij die een officiële verklaring van samenwoning hebben afgelegd voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van hun woonplaats) als de feitelijke samenwoners. Men is feitelijk samenwonend als men kan aantonen dat men op de dag van de schenking ten minste één jaar ononderbroken met de schenker samenwoonde en er een gemeenschappelijke huishouding mee voert, waarbij het uittreksel uit het bevolkingsregister terzake als een weerlegbaar vermoeden geldt.

De huidig geldende tarieven - lees: per 1 januari 2010 - voor de schenking van **onroerende goederen** in Vlaanderen, zien er als volgt uit:

Tabel I

In rechte lijn (grootouders-ouders-kinderen) en tussen echtgenoten en tussen samenwoners

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Rechte lijn, tussen echtgenoten en tussen samenwoners
0,01 - 12.500	3%
12.500 - 25.000	4%
25.000 - 50.000	5%
50.000 - 100.000	7%
100.000 - 150.000	10%
150.000 - 200.000	14%
200.000 - 250.000	18%
250.000 - 500.000	24%
boven de 500.000	30%

Tabel II

Tussen broers en zussen, tussen ooms en tantes en neven en nichten, tussen alle andere personen.

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Tussen broers en zussen	Tussen ooms of tantes en neven of nichten	Tussen alle andere personen
0,01 - 12.500	20%	25%	30%
12.500 - 25.000	25%	30%	35%
25.000 - 75.000	35%	40%	50%
75.000 - 175.000	50%	55%	65%
boven de 175.000	65%	70%	80%

De schenkingsrechten zijn, zo blijkt uit de bovenstaande tabellen, evenredige progressieve rechten die verschillen naar de graad van bloedverwantschap die bestaat tussen de schenker en de begiftigde. Beoogd is de wettige bloedverwantschap, d.i. verwantschap door geboorte.

Is er geen bloedverwantschap dan wordt de schenking belast volgens het tarief "tussen alle andere personen".

Opgelet: aanverwantschap - d.i. verwantschap door huwelijk - vormt geen bloedverwantschap en schenkingen tussen aanverwanten, andere dan tussen de echtgenoten zelf, (bv. tussen schoonouders en schoonkinderen) worden derhalve op dezelfde wijze belast als die tussen vreemden.

De huidig geldende tarieven - lees: per 1 januari 2010 - voor de schenking van **roerende goederen** in Vlaanderen, zien er als volgt uit:

In rechte lijn, tussen echtgenoten of samenwoners	In alle andere gevallen
3%	7%

Merk op dat de schenkingstarieven voor roerende goederen “vlakke” tarieven zijn en dus van toepassing zijn ongeacht de waarde van het geschonken roerend goed!

TARIEF BRUSSELS GEWEST

Sinds 9 maart 2005 worden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - zoals in Vlaanderen - verschillende schenkingstarieven gehanteerd voor de schenking van roerende en onroerende goederen.

In Brussel kunnen de samenwoners onder bepaalde voorwaarden ook genieten van dezelfde tarieven als deze die gelden tussen echtgenoten.

Komen daarvoor in aanmerking de wettelijke samenwoners. Dit betekent dat men een verklaring van wettelijke samenwoning zal moeten afgelegd hebben bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeenschappelijke woonplaats. Anders dan in Vlaanderen vallen in Brussel de feitelijke samenwoners dus uit de boot! Zij worden bij schenking nog steeds belast aan het tarief “vreemden”.

De huidige geldende tarieven - lees: per 1 januari 2010 - voor de schenking van **onroerende goederen** in Brussel, zien er als volgt uit:

Tabel I

In rechte lijn (grootouders-ouders-kinderen) en tussen echtgenoten en tussen wettelijk samenwonenden

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Rechte lijn, tussen echtgenoten, tussen wettelijk samenwonenden
0,01 - 50.000	3%
50.000 - 100.000	8%
100.000 - 175.000	9%
175.000 - 250.000	18%
250.000 - 500.000	24%
boven de 500.000	30%

Tabel II

Tussen broers en zussen

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Tussen broers en zussen
0,01 - 12.500	20%
12.500 - 25.000	25%
25.000 - 50.000	30%
50.000 - 100.000	40%
100.000 - 175.000	55%
175.000 - 250.000	60%
boven de 250.000	65%

Tabel III
Tussen ooms of tantes en neven of nichten

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Tussen ooms of tantes en neven of nichten
0,01 - 50.000	35%
50.000 - 100.000	50%
100.000 - 175.000	60%
boven de 175.000	70%

Tabel IV
Tussen alle andere personen

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Tussen alle andere personen
0,01 - 50.000	40%
50.000 - 75.000	55%
75.000 - 175.000	65%
boven de 175.000	80%

De opmerking die we hiervoor formuleerden bij de bespreking van de Vlaamse onroerende schenking inzake de progressiviteit van de successietarieven in functie van de bloedverwantschap tussen schenker en begiftigde, geldt ook hier.

De huidige geldende tarieven - lees: per 1 januari 2010 - voor de schenking van **roerende goederen** in Brussel, zien er als volgt uit:

In rechte lijn, tussen echtgenoten of wettelijke samenwoners	In alle andere gevallen
3%	7%

Merk op dat de schenkingstarieven voor roerende goederen “vlakke” tarieven zijn en dus van toepassing zijn ongeacht de waarde van het geschonken roerend goed!

● VERLAAGDE GUNSTTARIEVEN ●

Zowel Vlaanderen als Brussel kent een aantal uitzonderingsregimes waarbij onder bepaalde voorwaarden van een verlaagd schenkingsrecht kan genoten worden. In Vlaanderen kan (tijdelijk) bouwgrond tegen verlaagd tarief geschonken worden en in Brussel (permanent) de gezinswoning. In beide gewesten geldt bovendien - weliswaar onder andere toepassingsvoorwaarden - een fiscaal interessant regime voor de bedrijfsschenking.

GUNSTTARIEF VLAANDEREN

Schenking van bouwgrond

In Vlaanderen geldt tot 31 december 2011 een verlaagd schenkingstarief voor de schenking van bouwgrond.

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds schenkingen in rechte lijn en tussen echtgenoten/samenwoners en anderzijds aan andere personen.

De volgende tariefstructuur is van toepassing:

In rechte lijn (grootouders-ouders-kinderen) en tussen echtgenoten en tussen samenwoners

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwoners
0,01 - 12.500	1%
12.500 - 25.000	2%
25.000 - 50.000	3%
50.000 - 100.000	5%
100.000 - 150.000	8%
150.000 - 200.000	14%
200.000 - 250.000	18%
250.000 - 500.000	24%
boven de 500.000	30%

Een vergelijking van de hoger afgedrukte tarieftabel voor de “normale” schenkingen van onroerende goederen leert dat het bijzonder tarief voor de schenking van bouwgrond verlaagd wordt met 2% en dit tot de schijf van € 150.000. Eenmaal boven de € 150.000 zijn de tarieven identiek aan de normale.

Schenkingen aan andere personen, hieronder dienen begrepen te worden:

- schenkingen tussen broers en zussen,
- schenkingen tussen ooms of tantes en neven of nichten en
- schenkingen tussen alle andere personen.

Voor deze personen is de bijzondere regeling voor de schenking van bouwgronden vrij eenvoudig.

Tot € 150.000 worden de normale schenkingstarieven teruggebracht tot een vlak tarief van 10%. Eenmaal boven € 150.000 gelden ook hier de normale schenkingstarieven.

In een tabel weergegeven geeft dit het volgende:

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Tussen broers en zussen	Tussen ooms of tantes en neven of nichten	Tussen alle andere personen
0,01 - 150.000	10%	10%	10%
150.000 - 175.000	50%	55%	65%
boven de 175.000	65%	70%	80%

Daar waar in rechte lijn en tussen echtgenoten de tariefverlaging beperkt is tot 2% is ze hier duidelijk significant. Het vlak tarief van 10% tot € 150.000 levert een zeer belangrijke belastingbesparing op binnen deze categorieën van personen in vergelijking tot de normale schenkingstarieven.

Voorwaarden

Om tegen de voormelde gunstarieven bouwgrond te kunnen schenken moet aan een aantal voorwaarden voldaan worden. Deze werden met ingang van 1 januari 2006 lichtjes gewijzigd.

- De schenking moet een perceel grond tot voorwerp hebben dat volgens de stedenbouwkundige voorschriften bestemd is voor woningbouw (de notaris moet dit ook uitdrukkelijk vermelden in de schenkingsakte);
- de begiftigde moet binnen de 3 jaar na het ondertekenen van de schenkingsakte een volledig dossier indienen bij de gemeente tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning tot het bouwen van een woning;
- de grond dient in België gelegen te zijn (dus niet noodzakelijk in Vlaanderen!);
- de notariële schenkingsakte moet getekend worden uiterlijk op 31 december 2011;

- de schenker moet niet noodzakelijk al zijn rechten in de grond wegschenken (ook de schenking van bv. een onverdeelde helft is mogelijk aan gunsttarief).

Bedrijfsschenking

In Vlaanderen kan men onder bepaalde voorwaarden een bedrijf schenken aan een vlak tarief van 2% en dit ongeacht de familieband tussen de schenker en de begiftigde en ongeacht de waarde van het bedrijf. De 2% wordt berekend op de verkoopwaarde van het bedrijf op het moment van de schenking. De schenking zelf dient via een notaris te gebeuren. Ze hoeft niet noodzakelijk de volle eigendom tot voorwerp te hebben. De schenker kan zich dus het vruchtgebruik voorbehouden en enkel de blote eigendom schenken. Zodoende kan hij de inkomsten van het bedrijf blijven opstrijken en in bepaalde omstandigheden ook een zekere machtsfunctie blijven behouden.

Welke bedrijven komen in aanmerking?

Vooreerst de gewone handelszaak die niet via een vennootschap wordt uitgebaat. Verder ook aandelen van een vennootschap op voorwaarde dat haar maatschappelijke zetel in de Europese Unie is gevestigd. In beide gevallen moet de activiteit van het bedrijf betrekking hebben op een "nijverheids-, handels-, ambachts- of landbouwactiviteit of de uitoefening van een vrij beroep, een ambt of een post". Bijgevolg is de schenking aan 2% van zuivere patrimoniumvennootschappen en holdingvennootschappen niet mogelijk.

Wat de handelszaak betreft, hoeft men niet noodzakelijk alleen-eigenaar te zijn. Wanneer men kan aantonen dat men er voor 50% eigenaar van is komt men reeds in aanmerking. Wie aandelen van een vennootschap schenkt moet minstens over 10% van de stemrechten in de algemene vergadering beschikken of 10% van de totaliteit van de aandelen. Ook vorderingen op vennootschappen - denk aan een vordering in rekening-courant van de zaakvoerder op zijn eigen vennootschap - komen voor het lage schenkingstarief van 2% in aanmerking.

Bevat de handelszaak ook een woning, dan kan deze niet meegeschonken worden aan 2%, maar zal deze het normaal schenkingstarief voor onroerende goederen ondergaan.

Zowel bij schenking van een handelszaak als bij schenking van de aandelen van een vennootschap dienen tevens nog enkele voorwaarden gerespecteerd te worden in een periode van 5 jaar na het ondertekenen van de schenkingsakte.

GUNSTTARIEF BRUSSEL

Schenking van de Brusselse gezinswoning

In Brussel geldt een verlaagd tarief voor de schenking van de gezinswoning. Anders dan de gunstregeling voor bouwgrond in Vlaanderen is deze Brusselse regeling niet beperkt in tijd. Er hoeft dus niet voor een welbepaalde datum geschonken te worden.

Het verlaagd tarief geldt enkel voor schenkingen in rechte lijn, tussen echtgenoten en wettelijke samenwoners.

Volgende tariefschaal is van toepassing:

Gedeelte van de schenking van EUR tot inbegrepen EUR	Rechte lijn, tussen echtgenoten, tussen (wettelijke) samenwonenden
0,01 - 50.000	2 % (i.p.v. 3%)
50.000 - 100.000	5,3 % (i.p.v. 8%)
100.000 - 175.000	6 % (i.p.v. 9%)
175.000 - 250.000	12 % (i.p.v. 18%)
250.000 - 500.000	24 %
boven de 500.000	30 %

Een vergelijking van de bovenstaande percentages met de normaal gangbare schenkingspercentages voor schenkingen van onroerend goed in het Brussels Gewest leert dat het tarief tot € 250.000, met een derde wordt verlaagd.

Boven dit grensbedrag gelden de normale schenkingsrechten.

Voorwaarden

Aan de volgende voorwaarden moet voldaan worden om van het verlaagd schenkingstarief te kunnen genieten:

- de schenking moet een onroerend goed dat geheel of gedeeltelijk tot bewoning is bestemd tot voorwerp hebben. Bedoeld zijn dus woningen of appartementen. De schenking van bouwgrond is uitgesloten van het gunstarief.
- De woning of het appartement moet gelegen zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- De schenker moet de volle eigendom schenken (een schenking van de blote eigendom met voorbehoud van vruchtgebruik volstaat dus niet).
- De schenker moet het volledig aandeel dat hij in het onroerend goed beschikt wegschenken.
- De begiftigde (die de toepassing van het voordeeltarief vraagt) mag op datum van de schenking niet reeds voor de geheelheid volle eigenaar zijn van een ander onroerend goed dat geheel of gedeeltelijk tot bewoning is bestemd. Dit is de zgn. uitsluitingsregel. Zijn niet uitgesloten van het fiscaal voordeel:
 - * de begiftigde die wel reeds eigenaar is van een ander onroerend goed doch dat niet tot bewoning is bestemd;
 - * de begiftigde die reeds eigenaar is van een onverdeeld deel in een woning;
 - * de begiftigde die enkel de blote eigendom of het vruchtgebruik van een andere woning bezit.

Het bezit van de volle eigendom van een bouwgrond vormt geen beletsel voor het recht op het voordeeltarief bij de schenking van een ander onroerend goed dat aan de voorwaarden voldoet.

- Minstens één van de begiftigden die de toepassing van het voordeeltarief vragen, moet er zich toe verbinden zijn hoofdverblijfplaats binnen de 2 jaar te vestigen op het adres van de geschonken woning én zijn hoofdverblijfplaats binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te behouden gedurende minstens 5 jaar. Deze verbintenis moet formeel genoteerd worden in de schenkingsakte. Een behoud van domicilie gedurende 5 jaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is voldoende; dit hoeft niet noodzakelijk in de geschonken woning te zijn.
- De begiftigde die het voordeeltarief wil genieten moet in de schenkingsakte uitdrukkelijk om de toepassing van de gunstmaatregel vragen.

Bedrijfsschenking

In Brussel kan men onder bepaalde voorwaarden een bedrijf schenken aan een vlak tarief van 3% en dit ongeacht de familieband tussen de schenker en de begiftigde en ongeacht de waarde van het bedrijf. De 3% wordt berekend op de verkoopwaarde van het bedrijf op het moment van de schenking.

De schenking zelf dient via een notaris te gebeuren. Ze moet - anders dan in Vlaanderen - noodzakelijk de volle eigendom tot voorwerp hebben. De schenker mag zich dus het vruchtgebruik niet voorbehouden.

Welke bedrijven komen in aanmerking?

- Vooreerst de gewone handelszaak die niet via een vennootschap wordt uitgebaut. Verder ook aandelen van een vennootschap op voorwaarde dat haar maatschappelijke zetel in de Europese Unie is gevestigd.
- In beide gevallen moet de activiteit van het bedrijf betrekking hebben op een "nijverheids-, handels-, ambachts- of landbouwactiviteit of de uitoefening van een vrij beroep, een ambt of een post". Bijgevolg is de schenking aan 3% van zuivere patrimoniumvennootschappen en holdingvennootschappen niet mogelijk.

- Wat de handelszaak betreft, moet de schenker in Brussel - anders dan in Vlaanderen - noodzakelijk alleen-eigenaar zijn. Wie aandelen van een vennootschap schenkt moet minstens 10% bezitten van het stemrecht. Bezit men minder dan 50% van de stemrechten dan moet men een aandeelhoudersovereenkomst kunnen voorleggen waaruit blijkt dat men samen met de andere vennoten over minstens 50% van de stemrechten beschikt.
- Vorderingen op vennootschappen – denk aan een vordering in rekening-courant van de zaakvoerder op zijn eigen vennootschap - komen in Brussel, anders dan in Vlaanderen, voor het lage schenkingstarief van 3% niet in aanmerking.
- Bevat de handelszaak een woning, dan kan deze niet meegeschonken worden aan 3% maar zal dit onderdeel van de schenking het normaal schenkingstarief voor onroerende goederen ondergaan.
- Zowel bij schenking van een handelszaak als bij schenking van aandelen van een vennootschap dienen tevens nog enkele voorwaarden gerespecteerd te worden in een periode van 5 jaar na het ondertekenen van de schenkingsakte.

● BELASTBARE GRONDSLAG ●

- De schenkingsrechten worden steeds berekend op de verkoopwaarde van het geschonken goed. Deze regel geldt zowel voor de schenking van roerende goederen als van onroerende goederen. Schenker en begiftigde moeten in de schenkingsakte deze verkoopwaarde waarheidsgetrouw opgeven. De ontvanger van de registratierechten kan deze waardering controleren. Is hij van oordeel dat de waarde te laag is, dan kan hij bijkomende schenkingsrechten opeisen.
- Wordt er slechts blote eigendom geschonken of enkel vruchtgebruik, dan gelden bijzondere wettelijk vastgelegde forfaitaire regels om de verkoopwaarde van het geschonken goed te bepalen.

● PROGRESSIEVOORBEHOUD ●

Men hoort vaak zeggen dat men best tussen iedere schenking (aan dezelfde persoon) minstens 3 jaar moet wachten. Wat is daar van aan? Vroeger was dit inderdaad zo voor alle schenkingen zowel van roerende als van onroerende goederen.

Heel simpel gesteld: wanneer Jan 2 goederen heeft die samen € 180.000 waard zijn en hij zou die in één keer wegschenken aan Hilde, dan zullen de te betalen schenkingsrechten hoger zijn dan wanneer Jan over de tijd gespreid 2 aparte schenkingen doet aan Hilde, bv. eerst een van € 100.000 en later een van € 80.000.

De reden daarvan is dat het schenkingstarief bestaat uit schijven die toenemen naarmate men meer schenkt.

Door trapsgewijs - of anders gezegd - "in schijfjes" te schenken komt men steeds in de laagste of lagere tariefschijven terecht.

De wetgever heeft de zaak echter iets moeilijker gemaakt! Als de schenker binnen de 3 jaar gevolgd wordt door een nieuwe schenking (tussen dezelfde partijen), dan zal de waarde van de eerste schenking toegevoegd worden aan de belastbare grondslag van de tweede schenking en zal het tarief dat op de tweede schenking moet worden betaald hoger liggen.

VOORBEELD

Jan schenkt in 2006 het goed met een waarde van € 100.000 aan Hilde. Op die € 100.000 (de belastbare grondslag) worden schenkingsrechten betaald. In 2008 (dus binnen de 3 jaar na de eerste schenking) schenkt Jan € 80.000 aan Hilde. De belastbare grondslag van deze tweede schenking is niet € 80.000, maar € 180.000. Op de eerste € 100.000 moet weliswaar geen belasting meer worden betaald (die is al betaald in 2006), maar de resterende € 80.000 wordt wel belast aan een hoger schenkingstarief (het tarief voor de schijf vanaf € 101.000 tot € 180.000 - en dus niet die vanaf € 0 tot € 80.000).

Dit is wat men onder de regel van het progressievoorbehoud verstaat. Er ontstaat dus een soort 'opduweffect'. Had Jan meer dan 3 jaar gewacht tussen beide schenkingen, dan zou de tweede schenking aan een lager tarief belast zijn.

Toch geldt deze regel niet altijd. Er moet een onderscheid gemaakt worden in functie van de aard van het geschonken goed (roerend of onroerend). Er moet ook worden nagegaan of de regels niet verschillen van gewest tot gewest.

De schenker woont in Vlaanderen

Schenking van onroerend goed

Bij opeenvolgende schenkingen van onroerende goederen aan dezelfde persoon moet u minstens 3 jaar laten tussen elke schenking, zoniet wordt u fiscaal afgestraft door de regel van het progressievoorbehoud. Hierop bestaan geen uitzonderingen. De regel geldt ongeacht de aard van het geschonken onroerend goed (woning-hoofdverblijfplaats, (bouw)grond, kantoorgebouw, tweede verblijf enz.).

Schenking van roerend goed

Roerende goederen (geld, kunstvoorwerpen,...) kunnen in Vlaanderen (via een Belgische notaris) geschonken worden aan een (laag) tarief van 3% voor schenkingen in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwoners, en aan 7% in alle andere gevallen.

Wie op deze manier schenkt hoeft geen 3 jaar te wachten alvorens aan dezelfde perso(n)en opnieuw een gelijkaardige roerende schenking te doen.

De schenker woont in Brussel

Schenking van onroerend goed

In Brussel geldt dezelfde regeling als in Vlaanderen.

Dus: schenkingen van onroerende goederen tussen dezelfde partijen binnen de 3 jaar ondergaan het opduweffect in het schenkingsrecht.

Het bevat 4 onroerende goederen met een waarde van respectievelijk € 100.000, € 200.000, € 50.000 en € 250.000. Hij is 50 jaar.

Hypothese I: hij past de techniek van de driejaarlijkse schenkingen toe en wel als volgt:

- op leeftijd van 51 jaar schenkt hij het goed van € 100.000
De dochter betaalt: € 5.625 schenkingsrechten
- op leeftijd van 54 jaar schenkt hij het goed van € 200.000
De dochter betaalt: € 17.625 schenkingsrechten
- op leeftijd van 58 jaar schenkt hij het goed van € 50.000
De dochter betaalt: € 2.125 schenkingsrechten
- op leeftijd van 62 jaar schenkt hij het goed van € 250.000
De dochter betaalt: € 26.625 schenkingsrechten
Er werden bijgevolg in totaal voor € 52.000 schenkingsrechten betaald.

Hypothese II: hij blijft zijn leven lang op zijn patrimonium zitten en laat bij zijn overlijden datzelfde vermogen na (dat per hypothese niet in waarde is gestegen, wat niet het geval is in de realiteit)

De dochter betaalt dan successierechten op een totaal van € 600.000, hetzij:

- op een eerste schijf van € 50.000 = 3 % = € 1.500
- op een tweede schijf van € 200.000 = 9 % = € 18.000
- op het saldo, een schijf van € 350.000 = 27 % = € 94.500

Hetzij een totaal aan successierechten van € 114.000.

Besluit: gerealiseerde belastingbesparing

De belastingbesparing gerealiseerd in hypothese I bedraagt:
€ 114.000 – € 52.000 = € 62.000.

Ook op **roerend** vermogen kan men op aanzienlijke wijze successierechten uitsparen via schenking.

VOORBEELD

Stel Bert, woonachtig in Vlaanderen, gescheiden en 68 jaar oud, heeft één zoon, Dirk en beschikt over een roerend vermogen van € 300.000. Stel dat hij niets doet en op zijn sterfbed dit vermogen nalaat.

Zijn zoon betaalt dan volgende Vlaamse successierechten:

- 3% op de eerste schijf van € 50.000
- 9% op de volgende schijf van € 200.000 en
- 27% op de laatste schijf van € 50.000.

Had Bert tijdens zijn leven reeds een deel van dit roerend vermogen (desgevallend met voorbehoud van vruchtgebruik) via een Belgische notaris geschonken aan zijn zoon Dirk dan was dit deel naar Dirks vermogen verschoven aan 3% en had de erfenis uit het 27%-successierecht kunnen blijven (en was een ander deel van de roerende erfenis ook niet aan 9% belast geweest).

VOORBEELD

Roza, woonachtig in Brussel-stad, alleenstaand en 76 jaar oud, heeft geen kinderen. Ze heeft nog enkel contact met Anita, dochter van haar vooroverleden broer. Roza heeft een roerend vermogen van € 250.000 en maakte een testament in het voordeel van Anita die ze aanstelde tot enige erfgenaam. De dag dat Roza sterft zal Anita heel wat betalen aan Brusselse successierechten:

- 35% op de eerste schijf van € 50.000
- 50% op de volgende schijf van € 50.000
- 60% op de volgende schijf van € 75.000 en
- 70% op de laatste schijf van € 75.000.

Had Roza tijdens haar leven een deel van haar roerend vermogen (met voorbehoud van vruchtgebruik) via een Belgische notaris geschonken aan Anita dan was alvast dat deel in handen gekomen van Anita tegen betaling van slechts 7%.

Stel nu: u heeft een roerende of onroerende schenking gedaan tijdens uw leven, maar het noodlot slaat toe en u - de schenker - komt binnen de 3 jaar na de schenking te overlijden.

Is de schenking dan een maat voor niets geweest? Smelt de gerealiseerde besparing dan weg als sneeuw voor de zon? Niet noodzakelijk. Alles hangt er van af of u een belastingvrije dan wel een belaste schenking deed, en in het laatste geval wat de aard van het goed was dat u wegschonk. Dit wordt hieronder besproken.

SCHENKINGEN IN DE 3 JAAR VOOR HET OVERLIJDEN

Waarom nog 3 jaar in leven blijven na een schenking?

Daar zijn - naast uw eigen levensgeluk - op grond van het wetboek successierechten twee goede redenen voor.

- In het successierecht geldt dezelfde regel van progressievoorbehoud als in het schenkingsrecht, doch enkel wanneer in de 3 jaar voor het overlijden een **belaste** schenking plaatsvond.

VOORBEELD

Jan heeft één erfgenaam (te weten Hilde) en laat een vermogen na met een waarde van € 100.000. Maar in de 3 jaar voor zijn overlijden had Jan al een schenking gedaan aan Hilde met een waarde € 80.000. Op deze schenking werd het schenkingsrecht betaald.

De waarde van deze belaste schenking zal opnieuw (fictief) bij het actief van de erfenis gevoegd worden. Het tarief dat toegepast wordt op de resterende € 100.000, zal dat zijn van de schijf tussen € 101.000 en € 180.000 en niet dat van de schijf tussen € 0 en € 100.000.

Ook hier zal dus een zelfde 'opduweffect' spelen waardoor de goederen die op het sterfbed nagelaten worden (het actief van de nalatenschap) in een hogere tariefschijf terecht komen en dus zwaarder belast worden in het successierecht. Had Jan de schenking meer dan 3 jaar voor zijn overlijden gedaan, dan werd er met de vroegere schenking geen rekening meer gehouden bij het bepalen van het successietarief.

Wat de toepassing van het progressievoorbehoud in het successierecht betreft, is het zo dat de regels verschillen in functie van de aard van het geschonken goed en het gewest.

- De tweede reden heeft te maken met **belastingvrije** schenkingen die plaatsvonden in de 3 jaar voor het overlijden. Via de handgift bv. kunt u schenken zonder dat een schenkingsrecht verschuldigd is. Maar ook hier heeft de wetgever ingegrepen. De goederen die de overledene binnen de 3 jaar voor zijn overlijden vrij van schenkingsrechten heeft weggeschonken, worden - ondanks het feit dat ze in realiteit bij de dood van de schenker niet meer tot zijn vermogen behoren - fictief bij de nalatenschap geteld. De gedane schenking keert als het ware als een boemerang terug. De erfgenamen betalen er dus postuum nog wel belastingen op, namelijk successierechten. Deze regel geldt nog steeds onverkort in alle gewesten.

Hieronder volgt een overzicht wat de situatie betreft voor een belaste schenking die binnen de 3 jaar gevolgd wordt door een overlijden.

De schenker woont in Vlaanderen **Schenking van onroerend goed**

Wie een onroerend goed geschonken krijgt en de schenker overlijdt binnen de 3 jaar, wordt geconfronteerd met het opduweffect (regel van het progressievoorbehoud) in het successierecht.

LET OP! Hierop bestaat één uitzondering in Vlaanderen:

de schenking van een bouwgrond.

Wie in de 3 jaar voor het overlijden van de schenker een bouwgrond geschonken krijgt (tegen het Vlaams tijdelijk gunsttarief voor bouwgronden), heeft definitief afgerekend met de fiscus, ook al sterft de schenker binnen de 3 jaar na de schenking. Dit geldt enkel in rechte lijn, tussen echtgenoten of samenwonenden.

Schenking van roerend goed

Roerende goederen (geld, kunstvoorwerpen,...) kunnen in Vlaanderen (via een Belgische notaris) geschonken worden aan een (laag) tarief van 3% voor schenkingen in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwoners en aan 7% in alle andere gevallen.

Ook al sterft de schenker binnen de 3 jaar, er zal geen opduweffect plaatsvinden in het successierecht. Men heeft dus definitief afgerekend met de fiscus.

De schenker woont in Brussel

Schenking van onroerend goed

Als de schenker van het onroerend goed sterft binnen de 3 jaar, geldt het opduweffect in het successierecht. In Brussel is er geen uitzondering op deze regel. Dit laatste is een opmerkelijk verschilpunt met Vlaanderen. Zoals gezegd, kent Vlaanderen een gunsttarief voor de schenking van bouwgrond. Brussel kent dit niet, maar heeft wel een lager schenkingstarief voor de schenking van een woning/-appartement die/dat de schenker tot hoofdverblijfplaats strekt. Bij schenking van een Brusselse hoofdverblijfplaats, gevolgd door het overlijden van de schenker binnen de 3 jaar, zal de regel van het progressievoorbehoud in het Brussels successierecht toch overeind blijven!

Schenking van roerend goed

Ook hier gelden dezelfde twee tarieven van 3% voor schenkingen in rechte lijn, tussen echtgenoten en (wettelijke!) samenwoners en 7% voor schenkingen in alle andere gevallen. Ook in Brussel is het fiscaal geen probleem als de schenker binnen de 3 jaar na de belaste roerende schenking overlijdt.

ROERENDE SCHENKING: NOTARIS OF HANDGIFT

Stel: u overweegt een schenking te doen van een roerend goed (bv. geld, een effectenportefeuille, kunstvoorwerpen, aandelen van een vennootschap).

Opteert u nu best voor een schenking via een Belgische notaris dan wel voor een handgift?

- U neemt deze beslissing best in nauw overleg met uw notaris. De keuze van de schenkingstechniek wordt immers bepaald door diverse factoren:
 - * de waarde en de aard van de goederen die zullen geschonken worden,
 - * de familieband tussen de schenker en de begiftigde (of de afwezigheid van familieband), de familiale omstandigheden, de leeftijd en de gezondheidstoestand van de schenker, de samenstelling en omvang van de vermogensbestanddelen die de schenker voorlopig nog in eigendom zal houden, enz.
- Eén van de doorslaggevende factoren bij het maken van de hier bedoelde keuze is uiteraard ook het feit dat een eventueel overlijden van de schenker binnen de 3 jaar na de roerende schenking uiteenlopende fiscale gevolgen heeft naargelang de schenking via een Belgische notaris verliep dan wel via handgift. Schonk u via een Belgische notaris dan heeft u als schenker via de betaling van het schenkingsrecht van 3% of 7% definitief afgerekend met de fiscus. Er komen geen successierechten meer om de hoek kijken en u, de schenker, slaapt met een gerust geweten. Koos u voor een belastingvrije schenking dan moet u rekening houden met de toepassing van het fictief legaat. De via handgift geschonken roerende goederen moeten bij een overlijden van de schenker binnen de 3 jaar na de schenking opnieuw aangegeven worden in de successie-aangifte en zullen het successierecht ondergaan. De geschonken goederen voegen zich dan bij de andere, niet-geschonken, roerende goederen waardoor een hoger successietarief van toepassing zal worden.

- In dit verband nog het volgende. Men kan ook “speculeren” op de goede afloop van de 3-jaarstermijn na een belastingvrije schenking. Stel: u doet een roerende schenking via handgift. U wacht de 3 jaar af. Gebeurt er niets, dan onderneemt u niets. Na afloop van de 3 jaar, heeft u volkomen belastingvrij geschonken. Er komen ook geen successierechten meer bij te pas na die 3 jaar. Wordt u evenwel tijdens de 3 jaar na de schenking ernstig ziek, dan kan u alsnog de handgiftdocumenten bij een ontvanger van registratierechten aanbieden en de 3% of 7% schenkingsheffing ondergaan. U “koopt” dan door de betaling van het schenkingsrecht als het ware de (hogere) successietarieven nog snel af. Opgelet: het spreekt vanzelf dat deze speculatietruc niet opgaat wanneer u binnen de 3 jaar na de belastingvrije schenking plots zou te komen overlijden (denk bv. aan een hartstilstand of verkeersongeval). Dan kan er uiteraard niets meer ondernomen worden en zullen de successierechten moeten betaald worden. U kan zich desgevallend wel tegen dergelijk onheil laten verzekeren via een tijdelijke overlijdensdekking. Niemand beschikt over een glazen bol en kan u zeggen of u al dan niet in de 3 jaar na de roerende schenking door een plotse dood zal getroffen worden, ook uw notaris niet!

NOTA'S

A series of horizontal dotted lines for writing notes, spanning the width of the page.

INFORMATIEBROCHURE UITGEGEVEN DOOR DE NEDERLANDSTALIGE GEMEENSCHAPSRAAD
VAN DE KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT.
BERGSTRAAT, 30-34 - 1000 BRUSSEL
<http://www.notaris.be>